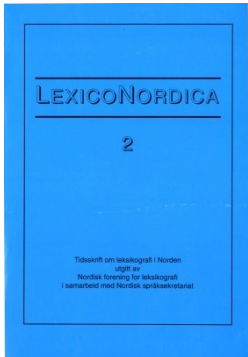

LexicoNordica

Forfatter:	Jerker Järborg [Sjötermer på engelska och svenska]	
Anmeldt værk:	Jan Svartvik. 1994. <i>Engelska ord ombord</i> . Stockholm: Natur och Kultur.	
Kilde:	LexicoNordica 2, 1995, s. 177-179	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive	

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre LexicoNordica (1-16) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Jerker Järborg

Sjötermer på engelska och svenska

Jan Svartvik: *Engelska ord ombord*. Stockholm: Natur och Kultur 1994.

Jan Svartvik, aktiv seglare samt professor i engelska vid Lunds universitet, har utgivit en liten engelsk-svensk och svensk-engelsk ordbok med sjö- och seglingstermer (*Engelska ord ombord*). Boken har ett tilltalande format och vattentåliga plastpärmar. Enligt förord omfattar den sammanlagt ca 7400 uppslagsord, vilket verkar korrekt. Mellan huvudlistorna innehåller boken 16 s.k. specialavsnitt med systematiska, mestadels illustrerade, redovisningar av svensk och engelsk terminologi inom vissa välvägränsade områden. Boken tycks främst avsedd för svenskspråkiga.

Ett fackord måste, till skillnad från ett allmänspråkligt ord, i relativt stor utsträckning beskrivas med utomspråkliga, s.k. encyklopediska, betydelsefaktorer från något speciellt kunskapsområde. Dylika områden kan naturligtvis ej helt täckas i en ordbok men någon form av hänvisning är nödvändig. De illustrerade specialavsnitten i ordboken, till vilka hänvisas från enskilda uppslagsord, är föredömliga, så långt de räcker. I andra fall finns angivet sådant som motsats (**land breeze** 'landbris' motsats 'sjöbris') eller specialområde (**inside yacht** 'innerbåt' i kappsegling). I kanske alltför många fall tycks man lita till användarens specialkunskaper: sålunda borde **secondary port** 'sekundärhamn' åtminstone ha kompletterats med "i tidvattenstabeller", **index error** 'indexfel' med "på sextant" och helst även **starting circuit** 'startkrets' med "i elsystem" (två närstående fraser med **starting** avser kappsegling). Många dylika förtydliganden kunde med fördel tilläggas.

I all tvåspråkig lexikografi bör den principiella skillnaden mellan äkta ekvivalenter till, respektive parafraserande översättningar av, källspråksenheter på något sätt signaleras. Detta krav blir viktigare för en tvåspråkig fackordbok, eftersom man normalt väntar sig att term motsvaras av term. Brist på äkta ekvivalenter vållas, grovt sett, dels av olikheter i de lexikaliska systemen, dels av kulturella skillnader. Ett exempel på den förra typen är **slör** 'broad reach, quartering', där ingetdera alternativet är en äkta ekvivalent; svenskan råkar helt enkelt göra en annan semantisk gränsdragning. Ett enkelt exempel på den senare typen är **gatt** 'narrow inlet, narrows, gut', där originalet är en svensk specialterm för skärgårdssegling (borde kompletteras med

något definitionsförsök). Skillnaden mellan svensk skärgårdssegling och brittisk kustsegling fordrar lexikografisk specialbehandling. Särskilt måste tidvattenstermerna nämnas: dessa borde få ett eget illustrerat specialavsnitt. Där borde också noteras att **Lowest Astronomical Tide** (och ej **Mean Sea Level** 'medelvattenstånd') är reduktionsnivå på moderna brittiska sjökort.

Liksom många andra mindre specialordböcker är *Engelska ord ombord* i princip "ytnära": ett ord eller en fras på källspråket beskrivs i typfallet direkt med ett ekvivalent uttryck på målspråket, utan försök till semantisk precisering på någondera språket. I linje med detta ligger också den stora rikedomen på uppslags"ord" som är flerordsuttryck. Troligen betraktas en ytnära beskrivning som användarvänlig. Det går emellertid att hävda att en djupare beskrivning (med fler betydelsebeskrivningar, encyklopediska uppgifter etc.) vinner en större predicerande kraft, viktig för alla de fall när man nästan, men inte riktigt, hittar det befrågade uttrycket i ordboken. I en djupare beskrivning borde många flerordsenheter göras om till "sekundära stickord" (fraser med ekvivalenter) under sitt naturliga huvudord, så som faktiskt skett t.ex. vid *visibility* (*good visibility* 'god sikt' etc.). Vi har här att göra med en lexikografisk parallell till motsätningen mellan direkt- och insiktsmetod.

Den semantiska beskrivningen på målspråket kunde ibland vara bättre. I de fall där alternativ ges borde antydningar finnas om hur man väljer mellan dem. Ibland är ekvivalenten för snäv (**overhang** är ej enbart akterligt), ibland för vid (**luff** är förliket, ej stående lik i allmänhet). I vissa fall har svenska motsvarigheter valts, utan reservationer (**yachtmaster certificate** är ej identiskt med svensk skepparexamen). I andra fall kunde en "vändning" påvisa diskrepanser (**ball shape** 'signalfigur'; **shape** 'signalfigur'; **mast tang** 'mastbeslag'; **pole bracket** 'mastbeslag'). Å andra sidan har tydligen vändning etablerat ett uppslagsord som aldrig torde anträffas i verkligheten, nämligen **mooring ring drilled into the rock** 'bergögla'. Några direkta fel bör också påpekas: **knockdown** är nedslagning i sidled, ej kullerbytta; **weatherly** är ej 'lovgirig' utan snarare 'lämpad för bidevindssegling'; **gaffelsegel** (under **segel**) är 'gaff sail', ej 'gaff lug' (som veterligen ej existerar). Fler exempel kunde anföras.

De rent tekniska lexikografiska konventionerna i ordboken är dels otillräckligt redovisade (vad betyder fyrkanten och siffrorna?), dels ej helt konsekvent tillämpade (ibland betecknar siffrorna ordklass, ibland betydelsemoment), dels ofta diskutabla (varför t.ex. följa den brittiska ovanan att betrakta substantiv och verb med samma ordkropp som "samma ord"?). Kanske är det åter det ytnära idealet som är orsaken (men notera de grammatiska termerna i t.ex. **shoal, heave to**).

Vad urvalet beträffar blir man ibland lite förvånad (är **noise** 'bul-ler' en angelägen sjöterm?). Trots förordet finns vissa historiska termer som kanske kan undvaras. Bland utelämnade ord kan nämnas det originella *jubilee clip* 'slangklämma', den fruktade *rogue wave* (åtminstone som sekundärt stickord) och *drying harbour*, mycket vanligare än alternativet **stranding harbour**. Som alternativ till **fjärd** borde *fjord* nämnas (står på sjökort över västkustvatten).

Ordboken bör fungera förträffligt inom sina specialavsnitt och för de många okontroversiella termerna, icke minst beteckningar på s.k. båtprylar. Den kritik som här framförts grundar sig på mitt intensiva intresse för ämnesområdet, liksom för lexikologiska principfrågor. Jag hoppas att kritiken kan bidra till en förbättrad andra upplaga.